ZBIÓR

UKŁADÓW ZBIOROWYCH PRACY

ROK I Warszawa, dnia 30 grudnia 1937 r. Nr 25

TREŚĆ:

88.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 grudnia 1937 r.

o nadaniu układowi zbiorowemu pracy z dnia 1 października 1937 r. mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich zakładów przemysłu metalowego na obszarze województwa poznańskiego z wyłączeniem miasta i powiatu Bydgoszcz, miasta i powiatu Inowrocław, miasta i powiatu Gniezno oraz powiatów wyrzyskiego i szubińskiego.

Na podstawie art. 21 ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 242) i rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 31 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 316) zarządzam co następuje:

§ 1.

Układowi zbiorowemu pracy, zawartemu w Poznaniu w dniu 1 października 1937 r., nadaję moc powszechnie obowiązującą dla wszystkich zakładów przemysłu metalowego na obszarze województwa poznańskiego z wyłączeniem miasta i powiatu Bydgoszcz, miasta i powiatu Inowrocław, miasta i powiatu Gniezno oraz powiatów wyrzyskiego i szubińskiego.

Tekst powyższego układu został ogłoszony przy obwieszczeniu Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 21 października 1937 r. (Zbiór Układów Zbiorowych Pracy Nr 18, poz. 76).

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Opieki Społecznej:
(—) *M. Zyndram-Kościałkowski*

89.

ZARZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 grudnia 1937 r.

o nadaniu układowi zbiorowemu pracy z dnia 20 września 1937 r. mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich zakładów przemysłu gastronomiczno-hotelarskiego na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego.

Na podstawie art. 21 ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 242) i rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 31 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 316) zarządzam co następuje:

§ 1.

Układowi zbiorowemu pracy, zawartemu w Katowicach w dniu 20 września 1937 r., nadaję moc powszechnie obowiązującą dla wszystkich zakładów przemysłu gastronomiczno-hotelarskiego na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego.

Tekst powyższego układu został ogłoszony przy obwieszczeniu Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 21 października 1937 r. (Zbiór Układów Zbiorowych Pracy Nr 18, poz. 73).

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Opieki Społecznej:
(—) *M. Zyndram-Kościałkowski*

90.

OBWIESZCZENIE MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 grudnia 1937 r.

o wniosku w sprawie nadania mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich cukrowni na obszarze województw warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego, wołyńskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i śląskiego układowi zbiorowemu pracy z dnia 28 września 1937 r.

Ministerstwo Opieki Społecznej obwieszcza, że Związek Zawodowy Robotników Cukrowni w Polsce zgłosił do Ministerstwa Opieki Społecznej w myśl art. 21 ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 242) oraz rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 31 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 316) wniosek o nadanie mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich cukrowni na obszarze województw warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego, wołyńskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i śląskiego układowi zbiorowemu pracy, zawartemu w Warszawie w dniu 28 września 1937 r.:

a) po stronie pracodawców przez Związek Zawodowy Cukrowni b. Królestwa Polskiego, Wołynia, Małopolski i Śląska,
b) po stronie pracowniczej przez Związek Zawodowy Robotników Cukrowni w Polsce.

Tekst układu zbiorowego pracy podany jest poniżej.

Sprzeciwy w sprawie nadania powyższemu układowi mocy powszechnie obowiązującej wnosić należy do Ministra Opieki Społecznej za pośrednictwem Inspektora Pracy I Okręgu (Warszawa, Marszałkowska 84) w ciągu dni 14.

Termin 14-dniowy biegnie od daty ogłoszenia niniejszego obwieszczenia.

Główny Inspektor Pracy
Dyrektor Departamentu

(—) *M. Klott*

1 zał.

Zał. do obw. M. O. S. z dn. 18.XII. 1937 r.

UKŁAD ZBIOROWY PRACY

ustalający warunki pracy i wynagrodzenia robotników cukrowni, zawarty pomiędzy

Związkiem Zawodowym Cukrowni b. Królestwa Polskiego, Wołynia, Małopolski i Śląska z siedzibą w Warszawie, Moniuszki 11,

a Związkiem Zawodowym Robotników Cukrowni w Polsce z siedzibą w Warszawie, Chmielna Nr 80
— na rok kampanijny 1937/38.

Obszar mocy wiążącej układu.

§ 1.

Niniejszy układ zbiorowy, ustalający warunki pracy i wynagrodzenia robotników cukrowni na rok kampanijny 1937/38, rozciąga się na obszary województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego, wołyńskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i śląskiego — w ich obecnych granicach.

Czas pracy.

§ 2.

Czas pracy dla robotników cukrowni wszystkich kategoryj uregulowany jest ustawą o czasie pracy w przemyśle i handlu z dnia 18 grudnia 1919 r., znowelizowaną ustawą z dnia 22 marca 1933 r. Jako minimum czasu pracy ustala się w okresie całego roku 42 godziny tygodniowo.

Płace.

§ 3.

Wynagrodzenia gotówkowe robotników stałych, tj. pobierających pełne deputaty, wszystkich 3-ch niżej wymienionych kategoryj, stosowane we wrześniu 1937 r., opłacanych zarówno dziennie jak i miesięcznie, podwyższa się o 10% i wynosić będą za 8-mio godzinny dzień pracy co najmniej:

a) dla robotników I-ej kategorii, do których należą wykwalifikowani rzemieślnicy wszystkich fachów, tj. ślusarze, tokarze, kotlarze, kowale, elektromonterzy, spawacze, odlewnicy, blacharze, rymarze, stolarze, kołodzieje, cieśle, murarze, samodzielni gotowacze I-ej cukrzycy i rafinady, egzaminowani maszyniści parowozowi z kwalifikacjami rzemieślników, szoferzy z kwalifikacjami rzemieślników oraz samodzielni i odpowiedzialni dozorcy kotłów parowych z takimiż kwalifikacjami — wynosić będzie zł 6.40 za 8-mio godzinny dzień pracy, czyli 80 groszy za godzinę;

b) dla robotników II-ej kategorii, do których należą robotnicy, sprawującv dozór fachowy na tzw. stacjach, tj. dozorcy dyfuzji, wyparki, saturacji, błotniarek, buraczarni, wirowni, magazynów cukru, pakowni, pieca i stacji wapiennej, Passburgów, rozlewni w rafinerii i kostkowni, pilarni, na górach cukrowych w rafinerii, gotowacze II-ej cukrzycy, maszyniści przy maszynach parowych i turbinach, śrubownicy, majstrzy na krajalnicach, odpowiedzialni smarownicy, dozorujący urządzenia mechaniczne na fabrykacji surowej, jak również na stacji pomp, wirowni i rafinerii, motorniczy przy wagonikach motorowych, palacze kotłowi - przodownicy, woźni i szwajcarzy — wynosić będzie zł 4.80 za 8-mio godzinny dzień pracy, czyli 60 groszy za godzinę; wyżej wymienieni robotnicy, pracujący w czasie pokampanijnego remontu, jako pierwsza pomoc rzemieślnicza, tj. tacy przyuczeni robotnicy pełnoletni, którzy mają poza sobą przynajmniej 3 lata pracy w odnośnym fachu i pracować będą w warsztatach, przy konserwacji i naprawie kotłów, maszyn, pomp, pędni i komunikacji oraz przy konserwacji i naprawie całej aparatury do wysładzania, oczyszczania, gotowania soków i cukru, a także przy konserwacji i naprawie budynków fabrycznych — pobierać będą również zł 4.80 dziennie, czyli 60 groszy za godzinę;

wynagrodzenie szwajcarów, obsługujących stacje telefoniczne i sprawujących inne czynności, rozumie się za 8-mio godzinny dzień pracy, a pozostałych — za 12-to godzinny dyżur;

c) dla robotników III kategorii, do których należą stróże, woźnice oraz wszyscy inni stali robotnicy cukrowni, wynosić będzie zł 3.44 za 8-mio godzinny dzień pracy, czyli 43 grosze za godzinę.

UWAGA: Godziny pracy woźniców ponad przewidziane w powyższych ustawach i poza zwykłym obrządkiem koni liczone będą jako godziny nadliczbowe i wyna-

gradzane stosownie do zasad, przewidzianych w ustawach. Wynagrodzenie stróżów rozumie się za 12-to godzinny dyżur.

Deputaty.

§ 4.

Robotnicy stali, należący do kategorii I, II i III (§ 3), pobierać będą ponadto w pierwszych dniach każdego miesiąca deputaty, składające się z następujących pozycyj:

mieszkania	zł	17.—
oświetlenia elektr. lub 6 kg nafty à 44 gr .	,,	2.64
300 kg węgla à 4.20	,,	12.60
100 kg drzewa opałowego	,,	2.50
200 kg kartofli	,,	6.—
8 kg cukru (robotnicy samotni 6 kg) . .	,,	8.—
12 q wysłodków kwaśnych lub 18 q świeżych	,,	8.66
60 kg słomy	,,	2.10
60 kg sieczki	,,	2.40
5.6 a ziemi uprawnej	,,	0.90
razem miesięcznie . .	zł	62.80

Powyższa wartość naturalii, podzielona przez 25 dni roboczych, wynosi zł 2.51 dziennie. Cukrownie, nie dostarczające robotnikom odpowiednich pomieszczeń i paszy dla krów, wypłacają im zł 17.65 miesięcznie, płatne w końcu każdego miesiąca.

Robotnicy niestali.

§ 5.

Robotnicy niestali z kwalifikacjami I-ej kategorii, wykonywający pracę rzemieślników tej kategorii, oraz robotnicy z kwalifikacjami II-ej kategorii — otrzymują podczas kampanii płacę robotników stałych odpowiedniej kategorii oraz należne deputaty w naturze lub gotówce. Rzemieślnicy niestali, wykonywający po kampanii pracę rzemieślniczą, otrzymują taką samą płacę, jaką mieli podczas kampanii.

Robotnicy niestali, pobierający za swą pracę podczas kampanii wynagrodzenie robotników II-ej kategorii, będą otrzymywali w czasie pozakampanijnym gotówkowe wynagrodzenie robotników tejże kategorii plus zł 41 miesięcznie za deputaty — o ile wykonywać będą pracę robotników II-ej kategorii.

Przenoszenie z jednego działu pracy fachowej do innego działu fachowego tej samej kategorii nie może powodować obniżki zarobku robotnika.

Wynagrodzenie rzemieślników i robotników, pracujących na akord w godzinach zwykłych, o ile nie można będzie ustalić ceny jednostkowej wykonywanego akordu, winno wynosić nie mniej, niż dniówka przewidziana układem plus 25% jako dodatek premiowy.

Robotnikom stacyjnym, którzy przepracowali kampanię w okresie 1937/38 r., dane będzie pierwszeństwo przy przyjmowaniu do robót pozakampanijnych.

Płace robotników zwykłych.

§ 6.

Płace robotników zwykłych, tzw. dniówki, i robotników sezonowych w roku kampanijnym 1937/38, zarówno mężczyzn jak i kobiet, podwyższa się o 10% w stosunku do stawek zarobkowych, stosowanych podczas kampanii roku 1936/37 w poszczególnych cukrowniach. Jako minimalne wynagrodzenie robotników pełnoletnich (po zastosowaniu 10%-ej podwyżki) ustala się 36 groszy, a wynagrodzenie kobiet i młodocianych 28 groszy za godzinę. W cukrowniach wołyńskich, znajdujących się w odmiennych warunkach gospodarczych, minimalne wynagrodzenie robotników pełnoletnich wynosić będzie 33 grosze, a młodocianych i kobiet 25 groszy za godzinę.

Odprawy.

§ 7.

a) Robotnicy stali, którzy przez dłuższy czas pracowali w danej cukrowni, lecz z różnych przyczyn stali się inwalidami, otrzymają przy rozwiązaniu z nimi stosunku służbowego i opuszczeniu mieszkań fabrycznych jednorazową odprawę pieniężną, stanowiącą 5% ich rocznego efektywnego wynagrodzenia gotówkowego, pomnożonego przez ilość przepracowanych

lat w danej cukrowni (lata przed okresem pełnoletności robotnika nie wchodzą w rachubę) plus 3-miesięczne świadczenia w gotówce i deputatach.

b) Inni stali robotnicy, którzy przez dłuższy czas pracowali w cukrowni, a wskutek podeszłego wieku nadawaliby się do rozwiązania z nimi stosunku służbowego, mogą być w roku 1937/38 zwolnieni z cukrowni za obopólną zgodą, przy czym przy opuszczeniu mieszkań fabrycznych otrzymają jednorazową odprawę pieniężną, stanowiącą 5% ich rocznego efektywnego wynagrodzenia gotówkowego, pomnożonego przez ilość przepracowanych lat w danej cukrowni (lata przed okresem pełnoletności robotnika nie wchodzą w rachubę) plus 3-miesięczne świadczenia w gotówce i deputatach.

c) Wdowy po zmarłych stałych robotnikach cukrowni, którzy dłuższy czas pracowali owocnie dla fabryki, otrzymają przy opuszczeniu mieszkań fabrycznych jednorazową odprawę w wysokości 3% rocznego gotówkowego wynagrodzenia zmarłego robotnika, pomnożonego przez ilość przepracowanych lat oraz 3-miesięczne świadczenia gotówkowe wraz z deputatami, jakie pobierał zmarły robotnik.

d) Emeryci i emerytki, których stosunek z cukrownią nie mógł być zlikwidowany ze względu na ich stan niedołężny i brak rodziny, otrzymywać będą dotychczasowe zaopatrzenia oraz pomoc lekarską i pogrzebową, przewidzianą w umowie zbiorowej z dnia 13 września 1933 r.

e) Dla pozostałych jeszcze niezlikwidowanych z różnych przyczyn emerytów i emerytek, w razie likwidacji ich zaopatrzeń, ustala się następujące jednorazowe odprawy pieniężne, które będą wypłacone przy opuszczeniu zajmowanych przez nich mieszkań:

emeryci i wdowy do lat 50 —	otrzymują po zł	2.800.—
„ „ „ około „ 55 —	„ „ „	2.400.—
„ „ „ „ „ 60 —	„ „ „	2.000.—
„ „ „ „ „ 65 —	„ „ „	1.750.—
„ „ „ „ „ 70 —	„ „ „	1.500.—
„ „ „ „ „ 75 —	„ „ „	1.250.—
„ „ „ „ „ 80 —	„ „ „	1.000.—

plus 3-miesięczny ekwiwalent za wydawane dotychczas świadczenia w gotówce i naturaliach.

Wychowanie i oświata.

§ 8.

Cukrownia utrzymuje dla dzieci robotników stałych ochronę w odpowiednim pomieszczeniu — z wykwalifikowaną kierowniczką. Dla dzieci starszych, uczęszczających do szkół państwowych lub gminnych, będą bezpłatnie wydawane pomoce naukowe i materiały szkolne w zakresie szkół powszechnych.

Zarząd cukrowni udzieli do dyspozycji miejscowego Oddziału Związku Zawodowego Robotników odpowiedni lokal, zaopatrzony w oświetlenie elektryczne, opał oraz niezbędne sprzęty — na klub robotniczy, czytelnię pism oraz książnicę. W razie nieudzielenia przez cukrownię takiego lokalu fabryka wypłacać będzie Zarządowi Oddziału zł 50 miesięcznie.

Urlopy.

§ 9.

Robotnicy zatrudnieni w cukrowniach, zarówno zamieszkali w osadzie, jak i poza nią, korzystają z urlopów na zasadzie ustawy z dnia 16 maja 1922 r., znowelizownej ustawą z dnia 22 marca 1933 r.

Furmanki.

§ 10.

Każdy robotnik ma prawo do korzystania bezpłatnie z furmanki fabrycznej w sprawach usprawiedliwionych koniecznościami.

Mieszkanie.

§ 11.

Mieszkanie robotnicze, służące za kuchnię, winno być odświeżane corocznie, a pozostałe izby — co najmniej raz na trzy lata.

Przepisy końcowe.

§ 12.

Jeżeli w jakiejkolwiek cukrowni robotnicy oraz emeryci i emerytki korzystają z lepszych warunków, niż to przewiduje niniejszy układ, to warunki te nie mogą ulec pogorszeniu.

§ 13.

Delegacji robotniczej przysługuje prawo załatwiania z dyrekcją cukrowni spraw, dotyczących robotników, w obowiązkowych godzinach pracy, w okresie pokampanijnym za uprzednim zameldowaniem.

§ 14.

Układ niniejszy obowiązuje strony od dnia 1 października 1937 r. do dnia 30 września 1938 r. Jeżeli do dnia 1 sierpnia 1938 r. nie będzie przedstawiony nowy projekt układu na następny okres roczny, to niniejszy układ zostanie automatycznie przedłużony na następny 1938/39 rok kampanijny.

§ 15.

Do rozstrzygania spraw spornych, wynikających z niniejszego układu, które nie zostaną uzgodnione na miejscu pomiędzy Dyrekcją cukrowni a przedstawicielstwem robotników, zostaje powołana Międzyzwiązkowa Komisja, składająca się z pp. Stanisława Czajkowskiego, Jana Iwasiewicza i Bolesława Peretjatkowicza ze strony Związku Cukrowni oraz pp. Jana Janiaka, Feliksa Nowackiego i Józefa Radwańskiego ze strony Związku Robotników.

§ 16.

Niniejszy układ zbiorowy, zaaprobowany przez przedstawicieli obu na wstępie wymienionych związków, został sporządzony w 3-ch jednobrzmiących egzemplarzach i przez nich podpisany.

Warszawa, dnia 28 września 1937 r.

W imieniu
Związku Zawodowego Cukrowni
b. Królestwa Polskiego
Wołynia, Małopolski i Śląska

(—) *L. Nowakowski*
(—) *St. Grzybowski*
(—) *M. Broniewski*
(—) *W. Sokołowski*
(—) *E. Wtorzecki*
(—) *St. Czajkowski*
(—) *Jan Iwasiewicz*

W imieniu
Związku Zawodowego
Robotników Cukrowni
w Polsce

(—) *J. Radwański*
(—) *J. Chołewicz*
(—) *Wł. Kieler*
(—) *St. Tokarski*
(—) *Z. Kokot*
(—) *W. Wiśniewski*
(—) *A. Różycki*
(—) *F. Nowacki*
(—) *Jan Janiak*

91.

OBWIESZCZENIE MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 grudnia 1937 r.

o wniosku w sprawie nadania mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich zakładów przemysłu graficznego na obszarze województwa poznańskiego z wyłączeniem miast Bydgoszczy i Inowrocławia oraz powiatów bydgoskiego, inowrocławskiego, szubińskiego i wyrzyskiego układowi zbiorowemu pracy z dnia 12 listopada 1937 r.

Ministerstwo Opieki Społecznej obwieszcza, że Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów w Polsce, Oddział Poznański, zgłosił do Ministerstwa Opieki Społecznej w myśl art. 21 ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 242) oraz rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 31 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 316) wniosek o nadanie mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich zakładów przemysłu graficznego na obszarze województwa poznańskiego z wyłączeniem miast Bydgoszczy i Inowrocławia oraz powiatów bydgoskiego, inowrocławskiego, szubińskiego i wyrzyskiego układowi zbiorowemu pracy, zawartemu w Poznaniu w dniu 12 listopada 1937 r.:

a) po stronie pracodawców przez Korporację Zakładów Graficznych i Wydawniczych na województwo poznańskie,

b) po stronie pracowniczej przez Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów w Polsce — Oddział Poznański, Polski Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów na Rzeczpospolitą Polską, Związek Litografów, Chemigrafów i Pokrewnych Zawodów w Polsce — Oddział Poznański i Związek Drukarzy Niemieckich w Polsce.

Tekst układu zbiorowego pracy podany jest poniżej.

Sprzeciwy w sprawie nadania powyższemu układowi mocy powszechnie obowiązującej wnosić należy do Ministra Opieki

Społecznej za pośrednictwem Inspektora Pracy X Okręgu (Poznań, ul. Dąbrowskiego Nr 35/37) w ciągu dni 14.

Termin 14-dniowy biegnie od daty ogłoszenia niniejszego obwieszczenia.

Główny Inspektor Pracy
Dyrektor Departamentu
(—) *M. Klott*

1 zał.

Zał. do obw. M. O. S. z dn. 18.XII. 1937 r.

UKŁAD ZBIOROWY PRACY

DLA PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO

na województwo poznańskie.

Pomiędzy Korporacją Zakładów Graficznych i Wydawniczych na województwo poznańskie — z jednej strony

a zrzeszeniami:

1. Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów w Polsce, Oddział Poznański,
2. Polski Związek Zawodowy Drukarzy i Pokrewnych Zawodów na Rzeczpospolitą Polską,
3. Związek Litografów, Chemigrafów i Pokr. Zawod. w Polsce, Oddział Poznań,
4. Związek Drukarzy Niemieckich w Polsce (Verband Deutscher Buchdrucker in der Republik Polen) — z drugiej strony,

zawiera się następujący układ:

Zakres ważności.

§ 1.

Niniejszy układ zbiorowy pracy obowiązuje wszystkie miejsca pracy, gdzie wykonywa się przemysł graficzny, oraz wykwalifikowanych pracowników przemysłu graficznego na terenie województwa poznańskiego z wyłączeniem miast Bydgoszczy i Inowrocławia oraz pow. bydgoskiego, inowrocławskiego, szubińskiego i wyrzyskiego.

Odpowiedzialność uczestników układu.

§ 2.

Żaden z pracodawców ani z pracowników nie może się tłumaczyć nieznajomością przepisów niniejszego układu. Stronom nie wolno przeto, choćby pod pozorem nieznajomości przepisów układu, nie przestrzegać go.

Pracodawca i pracownik uchylający się od stosowania warunków układu podlega odpowiedzialności karno-administracyjnej i cywilno-sądowej w myśl obowiązujących przepisów.

Poza tym pracownik, nie stosujący się do warunków układu, pozbawiony zostanie wszelkich praw organizacyjnych w zakresie, na jaki pozwalają na to statuty odpowiednich związków.

Czas pracy.

§ 3.

Czas pracy i obowiązkowe przerwy reguluje się w myśl ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r.

Godziny dzienne liczy się od 6 do 22, wszystkie inne jako nocne.

Godziny rozpoczynania i kończenia pracy, jak również czas przerwy obiadowej oznacza zarząd każdego zakładu w porozumieniu z pracownikami tegoż zakładu.

Przerwa obiadowa we wszystkich dniach tygodnia powinna być o jednym czasie. W razie zmiany przerwy obiadowej bez uprzedniego 24-godzinnego zapowiedzenia płaci zakład odszkodowanie w wysokości jednogodzinnego zarobku za stracony obiad.

Pracownik jest obowiązany znajdować się w zakładzie przed początkiem czasu pracy, pracę rozpoczynać punktualnie i nie zaprzestawać jej przed upływem oznaczonego czasu pracy.

Obowiązki pracowników.

§ 4.

Każdy pracujący obowiązany jest na żądanie zarządu zakładu zapisywać roboty przez siebie wykonane według wskazówek i dołączyć ich odbitki oraz sumiennie wypełniać karty

lub torebki kalkulacyjne odnośnych robót. Zapisywanie ma się odbywać w czasie pracy.

Każdy pracownik obowiązany jest do porządnego i dokładnego wykonywania pracy i ma wykonywać w zakresie swego zawodu jak najstaranniej wszystkie powierzone sobie przez zarząd zakładu roboty.

Polityka zatrudnienia w okresie zwiększonej lub zmniejszonej produkcji.

§ 5.

W razie zmniejszenia się pracy zaleca się nie redukować pracowników, lecz zastosować skrócony czas pracy.

Tak pracodawcy jak i pracownicy zobowiązują się pracy nadgodzinowej unikać.

Poza wypadkami wyjątkowymi, zamiast pracy nadgodzinowej zaleca się kierownictwu zakładu przyjąć odpowiednią większą ilość pracowników.

Taryfa płacy.

§ 6.

1. Układ niniejszy przewiduje dla wszystkich pracowników wykwalifikowanych bezwzględnie obowiązującą minimalną taryfę płacy, poniżej której ani zatrudniać, ani pracować nie wolno.

2. Pracowników wykwalifikowanych dzieli się na cztery kategorie. Płace minimalne wynoszą dla składaczy ręcznych i maszynistów drukarskich:

a) w 1 roku pracy po wyuczeniu
44,62 zł tygodniowo, czyli na godzinę 97 groszy,

b) w 2 i 3 roku pracy po wyuczeniu
52,90 zł tygodniowo, czyli na godzinę 115 groszy,

c) w 4 i 5 roku pracy po wyuczeniu
55,66 zł tygodniowo, czyli na godzinę 121 groszy,

d) po 5 roku pracy po wyuczeniu
61,64 zł tygodniowo, czyli na godzinę 134 grosze.

Dotychczasowe płace, stosowane w zakładach w chwili zawarcia układu na mocy taryfy płacy z dnia 17 lutego 1933 r., nie mogą być bez zgody podpisanych stron zmniejszone. Wynoszą one:

a) w 1 roku pracy po wyuczeniu
44,62 zł tygodniowo, czyli na godzinę 97 groszy,

b) w 2 i 3 roku pracy po wyuczeniu
57,50 zł tygodniowo, czyli na godzinę 125 groszy,

c) w 4 i 5 roku pracy po wyuczeniu
60,72 zł tygodniowo, czyli na godzinę 132 grosze,

d) po 5 roku pracy po wyuczeniu
66,24 zł tygodniowo, czyli na godzinę 144 grosze.

Stawki minimalne obowiązywać będą do końca 1937 r. Od 1 stycznia 1938 r. obowiązywać będzie wszystkie zakłady taryfa płacy z dnia 17 lutego 1933 r.

Poza pracą na tygodniówkę dozwolona jest także praca akordowa przy zestawach tekstowych. Cena za 1000 liter ręcznych (Petit, Borgis, Korpus) wynosi 1,20 zł. Składający na akord otrzymują również zapłatę za święta. Do obliczenia wynagrodzenia za dzień świąteczny służyć będzie przeciętny jednodniowy zarobek danego składacza akordowego z ostatnich 4 tygodni poprzedzających święto.

Stereotyperzy-drukarze, zajęci stale w stereotypii przy odlewaniu płyt okrągłych i płaskich, otrzymują 10% ponad stawki zasadnicze (minimum) składacza ręcznego.

Korektorzy otrzymują 5% ponad minimum, o ile są wyuczonymi drukarzami.

Oddziałowi otrzymują 15% ponad minimum.

Metrampaże pism codziennych otrzymują 15% ponad minimum.

Składacze przy maszynach wszelkich systemów, o ile stale przy maszynach pracują, otrzymują 20% ponad minimum.

Maszynista pracujący przy maszynie rotacyjnej otrzymuje 10% ponad minimum.

Maszynista offsetowy i rotograwiurowy otrzymuje 20% ponad stawki kategorii a), b), c) i d).

Minimum litografów, kamieniodrukarzy wynosi 20% ponad stawki kategorii a), b), c) i d); chemigrafowie i rotograwiurzyści (trawiacze i fotografowie) 15% ponad stawki kategorii a), b), c) i d).

Retuszerzy wyuczeni przez zakłady graficzne otrzymują 15% mniej od składaczy ręcznych. Retuszerzy - specjaliści, pobierający w chwili zawarcia niniejszego układu uposażenie wyższe, zachowują takowe do czasu wygaśnięcia niniejszego układu.

Minimum introligatorów zatrudnionych w zakładach graficznych oraz kartoniarskich wynosi 10% mniej od minimum składaczy.

Odstąpienie pracownikowi miejsca w zakładzie dla wykonywania prac podjętych przez pracownika na ryzyko tegoż jest niedozwolone.

Nakładaczki i nakładacze otrzymują według taryfy z dnia 17 lutego 1933 r.:

a) po pół roku pracy
8,28 zł tygodniowo, czyli na godzinę 18 groszy,

b) po jednym roku pracy
12,88 zł tygodniowo, czyli na godzinę 28 groszy,

c) po trzech latach pracy
18,40 zł tygodniowo, czyli na godzinę 40 groszy,

d) po pięciu latach pracy
24,38 zł tygodniowo, czyli na godzinę 53 grosze.

Pracownice introligatorni i innych oddziałów otrzymują płace według ogólnej taryfy dla przemysłu i handlu, podpisanej przez Związek Pracodawców na województwo poznańskie.

Uczniowie otrzymują:

a) w 1 roku 4,60 zł tygodniowo, czyli na godz. 10 groszy,

b) w 2 roku 6,90 zł tygodniowo, czyli na godz. 15 groszy,

c) w 3 roku 9,20 zł tygodniowo, czyli na godz. 20 groszy,

d) w 4 roku 13,80 zł tygodniowo, czyli na godz. 30 groszy.

Praca nocna kosztuje 25% więcej od stawek minimalnych.

W miastach poniżej 100.000 mieszkańców obowiązuje taryfa o 5% niższa, poniżej 50.000 mieszkańców 10% mniej.

W zawodzie graficznym obowiązuje płaca tygodniowa. Przy obliczaniu płacy za godzinę dzieli się pensję tygodniową przez 46 godzin, pracę w nocy przez 40 godzin.

W myśl powyższego nie potrąca się z tygodniówki urzędowych świąt.

Święta nie są płatne w pierwszym tygodniu po rozpoczęciu stosunku pracy w danym zakładzie.

Jeżeli w ciągu tygodnia, w którym przypadało święto, nie przepracowano pełnego czasu pracy, wynagrodzenie za święto oblicza się procentowo w stosunku do przepracowanego czasu.

Niestawienie się do pracy przed lub po święcie powoduje utratę wynagrodzenia za święto.

Praca w dzień wigilijny trwa 6 godzin. Skrócony czas pracy dnia wigilijnego nie powoduje obniżki płacy danego tygodnia.

Za stracony przez pracownika czas pracy skutkiem wezwania na termin przez władze wojskowe oraz w sprawach opiekuńczych strącać z pensji nie można.

W razie nagłego zachorowania nie potrąca się pracownikowi z pensji, o ile czas zabiegu u lekarza nie przekroczy 2 godzin.

Wypłaty tygodniowe uskutecznia się w sobotę za ubiegły tydzień, licząc od piątku jednego tygodnia do czwartku drugiego tygodnia włącznie. Zmiany w poszczególnych zakładach są dopuszczalne tylko w porozumieniu z pracownikami.

Jeżeli w dzień wypłaty przypada święto, należy wypłatę uskutecznić w dzień roboczy, poprzedzający święto.

Wypłata winna się odbywać w czasie pracy.

Nadgodziny.

§ 7.

Nadgodziny uregulowane są przepisami ustawy.

Przyjęcie i zwolnienie pracowników.

§ 8.

Przyjęcie i zwolnienie pracowników reguluje ustawa.

Urlopy.

§ 9.

Urlopy reguluje się w myśl ustawy.

Zapotrzebowanie pracowników.

§ 10.

Zapotrzebowanie pracowników należy uskuteczniać bądź przez Wojewódzkie Biuro Funduszu Pracy, bądź przez Społeczne Biuro Pośrednictwa Pracy przy związkach zawodowych.

Przepisy dla składaczy maszynowych.

§ 11.

Składacze maszynowi są zobowiązani kształcić przekazanych im uczniów przy wszelkich czynnościach, dotyczących maszyn do składania.

Przy maszynach do składania wyuczać i zatrudniać można tylko składaczy, którzy są prawidłowo wykwalifikowanymi składaczami ręcznymi.

Przy wyuczania na składaczy maszynowych uwzględnia się przede wszystkim personel własnego zakładu.

Nauka składacza maszynowego trwa 13 tygodni, 26 tygodni zaś, jeżeli tenże pracuje przy maszynie tylko połowę dni.

Przez czas nauki płaci zakład przyuczającemu się pomocnikowi minimum składacza ręcznego.

Minimum zestawu maszynowego wynosi dla linotypistów i monotypistów 6000 liter na godzinę, dla typografów 4500 liter w języku ojczystym.

Składacz maszynowy może być zatrudniony jako składacz ręczny, jeżeli zajdą większe przeszkody, których sam nie jest w możności usunąć, lub też w braku rękopisu i otrzymuje płacę składacza ręcznego.

Metal potrzebny składaczowi maszynowemu należy mu dostarczyć w stanie czyszczonym i suchym.

Każdą zmianę obowiązuje dziennie 1/2 godzinne czyszczenie i oliwienie odpowiednich części maszyny, oprócz czyszczenia ogólnego raz w tygodniu.

Wszelkie przepisy co do stosunków ogólnych obowiązują także składaczy maszynowych.

Przepisy dla maszynistów.

§ 12.

Maszynista, pracujący przy maszynie rotacyjnej, w razie braku pracy przy tejże może być zatrudniony również przy maszynie płaskiej lub stereotypii z płacą przewidzianą dla tychże kategorii pracowników.

Każdy maszynista zobowiązany jest do wyuczenia powierzonego jego pieczy ucznia oraz do nauczenia nakładaczki czynności nakładania.

Przepisy dla uczniów.

§ 13.

Kandydaci winni ukończyć co najmniej szkołę powszechną (7 klas).

Przy przyjmowaniu uczniów winno się zadośćuczynić przepisom w przedmiocie pracy młodocianych według ustawy z dnia 2 lipca 1924 r.

Nauka trwa 4 lata.

Stosunek liczebny uczniów zatrudnionych na podstawie pisemnej umowy o naukę do zatrudnionych w przemyśle graficznym wykwalifikowanych pomocników (z wyłączeniem właściciela, jeżeli nie posiada fachowych kwalifikacyj) ustala się następująco:

a) w drukarni, litografii i offsecie:
   1. przy zatrudnieniu do 5 pomocników najwyżej 1 uczeń,
   2. przy zatrudnieniu 6 do 10 pomocników najwyżej 2 uczniów,
   3. przy zatrudnieniu 11 do 20 pomocników najwyżej 3 uczniów oraz na każdą dalszą zapoczątkowaną liczbę 10 pracowników najwyżej jeden uczeń;

b) w chemigrafii, rotograwiurze i stemplarni do 3 pomocników najwyżej 1 uczeń oraz na każdą dalszą zapoczątkowaną liczbę 3 pomocników dalszy uczeń.

Pod pojęciem zatrudnionego pomocnika należy rozumieć takiego wykwalifikowanego pomocnika, który przepracował w danym zakładzie przynajmniej 275 dni w roku.

Każdy uczeń w przemyśle poligraficznym musi być zarejestrowany w biurze Korporacji Zakładów Graficznych i Wydawniczych na województwo poznańskie oraz w Izbie Przemysłowo-Handlowej.

Wszystkich uczniów niezarejestrowanych zwalnia się z dniem wejścia w życie układu.

O ile w którymkolwiek zakładzie okazałby się nadmiar zarejestrowanych uczniów, odnośni pracodawcy w porozumieniu z Korporacją Zakładów Graficznych dołożą starań, by tych nadliczbowych umieścić w zakładzie, gdzie liczba uczniów nie dochodzi do normy przewidzianej.

Uczniów wolno zatrudniać tylko w zakładach posiadających poza zecernią co najmniej jedną maszynę płaską, w których stanowisko właściciela lub kierownika zajmuje fachowiec z ustawowo odbytą nauką.

Pomocnicy, którzy po roku 1928 ukończyli naukę, a nie posiadają świadectwa egzaminu wystawionego przez Korporację, nie mogą być zaliczeni w poczet pracowników wykwalifikowanych, według których liczby normuje się w zakładzie ilość uczniów.

Przepisy ogólne.

§ 14.

Pracy składacza ręcznego lub maszynowego, maszynisty drukarskiego, dalej prac w zawodach pokrewnych (tj. offsetu, litografii, rotograwiury, chemigrafii itp.), wykonywanych w myśl dotychczasowych zwyczajów przez wykwalifikowanych pracowników i uczniów zarejestrowanych, nie wolno wykonywać siłom pomocniczym ani pracownikom przyuczonym.

W czasie pracy nie wolno w zakładach przyjmować odwiedzin. Nagłe i ważne porozumienie się z osobami, nie należącymi do współpracowników danego zakładu, powinno być załatwione w miejscu oznaczonym przez zakład.

Oddane składaczowi rękopisy muszą być bez oporu i krytyki złożone. Jakiekolwiek kwestionowanie przez pracownika treści rękopisu jest niedozwolone.

Za szkody powstałe z zaniedbania pracownik odpowiada wobec zakładu osobiście.

Używanie napojów alkoholowych oraz palenie tytoniu w zakładach jest wzbronione. Przybycie do pracy w stanie nietrzeźwym powoduje upomnienie. W razie powtórnego przyjścia w stanie nietrzeźwym nastąpić może natychmiastowe zwolnienie z winy pracownika.

Warunki higieniczne w zakładach.

§ 15.

Warunki higieniczne w zakładach są uregulowane przepisami ustaw państwowych.

W każdym zakładzie winny być dostarczone pracującym czyste ręczniki.

Umowy indywidualne.

§ 16.

Wszelkie indywidualne umowy, zawarte z pracownikami na gorszych warunkach, aniżeli to przewiduje niniejszy układ, są nieważne.

Komisja Parytetyczna.

§ 17.

Wszelkie spory powstałe pomiędzy stronami na tle niniejszego układu rozstrzyga Komisja Parytetyczna, której przewodniczy przedstawiciel pracodawców, a która poza tym ustanawia regulaminy pracy dla poszczególnych działów i kategorii pracowników zawodu graficznego.

Czas trwania układu.

§ 18.

Układ niniejszy obowiązuje na czas nieokreślony z obopólnym trzymiesięcznym wypowiedzeniem.

Taryfa płacy przewidziana w niniejszym układzie ulec może zmianie po jej wypowiedzeniu z terminem miesięcznym oraz po uzgodnieniu we wszystkich szczegółach i przyjęciu przez obie podpisane strony odmiennej taryfy płac.

Poznań, dnia 12 listopada 1937 r.

Za Korporację Zakładów Graficznych i Wydawniczych na województwo poznańskie:

(—) *Jan Kuglin* (—) *Kazimierz Chojnacki*

Za Związek Zawodowy Drukarzy i pokrewnych zawodów w Polsce, Oddział Poznański:

(—) *Antoni Drabowicz* (—) *Franciszek Paszke*

Za Polski Związek Zawodowy Drukarzy i pokrewnych zawodów na Rzeczpospolitą Polską:

(—) *Stanisław Haremza* (—) *Leonard Kulczyński*

Za Związek Litorafów, Chemigrafów i Pokr. Zaw. w Polsce, Oddział Poznań:

(—) *Marian Adamski* (—) *Józef Grądzielewski*

Za Związek Drukarzy Niemieckich w Polsce (Verband Deutscher Buchdrucker in der Republik Polen):

(—) *Robert Wiesner* (—) *Otto Krenz*

TŁOCZONO Z POLECENIA MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

ZAMÓWIENIA I WPŁATY NALEŻY KIEROWAĆ POD ADRESEM MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ, WARSZAWA UL. DŁUGA 38/40.

Drukarnia Państwowa Nr 95290. 20.XII.1937. 1000.

Prenumerata roczna 20 zł. **Cena niniejszego numeru 50 gr.**

508